

Le nem zárt történelem

„SOHA többé 1942” és „Halál a 64. vármegyére” – ez a két jelszó virít az óbecsai folyóparti sétányon. Miért éppen ezek váltották fel a „Marslakók, hol a strand”-ot?

Minden említett felirat szerb nyelvű, a felvételeken látható az eredeti kiírás is, amely egy esetben tárgyi hibát tartalmaz: okkal feltételezhető ugyanis, hogy a szerző nem a hatvanegyedik, hanem a Hatvannégy Vármegye Ifjúsági Mozgalmat (HVIM) kívánja a pokolba (jelezve is szándékát egy akasztott ember rajzával). A „Soha többé 1942” jelszó is egyértelmű üzenetet tartalmaz.

Vajon ugyanaz volt-e a szerző? Ilyet ránézésrel nem lehet megállapítani, ám a „Soha többé 1942” igényesebb kivitelezésű. Mindkettő cirill betűs, ám az utóbbi nem hevenyészett. Talán

Ugye, nem cukorkákat osztogattak?”

Gyakorlatilag abban (is) van a különbség, hogy az egyik oldalon a front(ok)ra kényszerített nagyapákról, dédapákról beszélnek, a másikon pedig arról a fegyveres erőről, amely a rossz oldalon harcolt, gyilkolt. Igazat mondanak ezek is, azok is.

Hogy mi történt 1944-ben? Bejöttek az oroszok, loptak, erőszakoltak, néhol magyarokat is mentettek állítólag, majd utánuk a partizánok, akik vagy ideológiai okokból, vagy egyszerűen a vagyonért gyilkoltak – így vélekednek ma sokan Szerbiában és nemcsak magyarok. Ám vannak, akik '44 őszét jogos bosszúnak tartják – nemcsak a razziaért, hanem '44 tavaszáért is, amikor a magyar hatóságok serényen kiszolgálták a német náciakat és megtöltötték az Auschwitz felé

FOTÓ: B.M.

nem is olyan fontos a kérdés megválaszolása.

A „Soha többé 1942” felirat azonban olyan információt is tartalmaz, amely rámutat az eredetére. Annak ellenére, hogy egyesek siettek levonni a következtetést, hogy biztosan a '90-es éveket visszasírókról lehet szó, van ott három számjegy, 161, amely az AFA, vagyis az Antifasiszta Akció kódjele.

De miért éppen most és miért Óbecsén?

Talán a telecskai honvéd-emléktábla verte ki a biztosítékot (ahogyan majd egy évtizede a bejelentett, majd lemondott bácskai honvédtárlájkó). Talán nem is egy konkrét eset, hanem a Magyarországról érkező erős – egyesek szerint nemzeti, mások szerint nacionalista üzenetek. A napokban egy szerbiai napilap Trianon „visszacsinalásának” szándékával vádolta meg a magyar kormányt. A cáfolatot maga a magyar nagykövét írta meg.

És miért Óbecsén? A választ az üzenet már tartalmazza: 1942. A dél-bácskai razzia éve, a mémszárlásé – talán fölösleges is ezt ideírni.

Kezdjük talán a telecskai honvéd-emléktábla esetével. Miközben a „magyar oldalon” egyértelműen kegyeleti dolognak tartják a tábla-állítást, feltehetően sok szerb irtózik magától a „honvéd” szótól is. Ha tudják, ha nem, hogy a honvédek legalább másfél évszázada a magyar reguláris fegyveres erők elnevezése (ma is az), számukra az nem a hont védőket jelenti, hanem azokat, akik '42-ben a jég alá vetettek gyerekeket, nőket, férfiakat – csak azért, mert szerbek, zsidók voltak. Arra az évrre viszont, hogy a (nem csak) telecskai honvédek nem is a Bácskában estek el, hanem a Szovjetunióban, az „utca emberének” válasza a következő: „És mit csináltak ott?

induló vonatokat. Olyan bosszúnak, amely akkoriban megtörtént mindenfelé Norvégiától Görögorszáig, Franciaországtól Ukrajnáig. Szerintük nem egyenlíthetők ki a '42-es és a '44 őszi gaztettek elkövetői. Mások szerint viszont igen.

A második világháború akkora traumákat okozott, hogy Kelet-Közép Európában sokfelé a mai napig nem teszik fel a híres kérdést, amelyet a nyugatnémet '68-asok nekiszegtek nagyszüleiknek: Mit csináltak a háborúban? A jugoszláv utódállamokban ugyanezt a kérdést nem teszik fel a kilencvenes évek háborúinak résztvevőinek sem.

Szerbia törvényben egyenlítette ki a partizánokkal a csetnikeket, az államfő tanácsadója szerint a királyi Jugoszláviának be kellett volna hódolnia Hitlernek, nyilvánosan dicsérik manapság a 20. századi szerb fasisztákat és kollaboránsokat. A nyolcvanas évek közepén felkorbácsoló szerb nacionalizmus él és virul. Az elmúlt majd három évtized megtette a magáét – indukált nacionalizmust, sovinizmust mindenfelé – magyarok körében.

„Átértékelések” és „történelmi megbékélések” korában élünk. A baloldallal való nacionalista leszámolás teljesen más megvilágításba helyezte a második világháborút is – a Baltikumtól az Adriáig – ahhoz képest, amit itt tanítottak évtizedeken át. Érdekes viszont, hogy Nyugaton (is) ma nagyjából ugyanazt taníthatják, mint eddig is – legalábbis a kábeltévéen látható történelmi csatornákból ítélve.

Akik nem tudják levonni a történelmi következtetéseket, arra ítéltetnek, hogy megismételjék a történelmi hibákat – közhely ez, de igaz is lehet... **B.M.**

